

Høringsuttalelse fra Musikernes fellesorganisasjon

Kvalitetsutvalgets utredning, NOU 2003:16 "I første rekke".

Kvalitetsutvalgets utredning er svært omfattende og behandler mange sider av grunnopplæringen. Kvalitetsutvalget ble i mandatet bedt om å se på grunnopplæringen som en samlet opplæring i et livslangt, helhetlig læringsperspektiv. Dette kommer fram i mange sammenheng i utredningen, bl.a. i forslaget om gjennomgående læreplaner fra 1. til 13. år.

Musikernes fellesorganisasjon vil i det følgende legge vekt på enkelte punkter i sitt høringssvar.

Kapittel 8 Kompetanse og kompetansebaserte læreplaner

Basiskompetanse

Utvalget drøfter og vektlegger grundig kompetansebegrepet, og skiller mellom basiskompetanse og fagspesifikk kompetanse. Basiskompetanse skal være gjennomgående og uttrykkes gjennom kompetansemål i alle læreplaner og beskrives i alle læreplaner for fag. Slik utredningen beskriver innholdet i begrepet basiskompetanse, synes det som det legges opp til et snevert syn på kunnskap og hvordan kunnskap tilegnes.

Utredningen vektlegger ikke at bred kompetanse, som ferdigheter, kunnskaper og holdninger til læring, kreativitet og holdninger til andre mennesker, primært utvikles gjennom skolens arbeidsmåter og læringsmiljø i bred forstand.

Utvalgets forslag til basiskompetanse representerer et for smalt kompetansebegrep i forhold til det kunnskapssamfunnet den enkelte skal mestre. Kunnskap alene gir ingen suksess verken for det enkelte individ eller for et helt samfunn om denne ikke knyttes til fornyelse og innovativ praksis; evnen til å finne løsninger på samfunnsmessige problemer, evne til å se sammenhenger, til kreativitet, divergent tenkning, utforskning, improvisasjon og problemløsning. Den kunnskap man vil vektlegge må forvandles til fornyende, skapende virksomheter.

I generell del av læreplanen vektlegges det helhetlige mennesket. Som en konsekvens av denne, ble det i L-97 bl.a. lagt stor vekt på at den estetiske dimensjon skulle nedfelles i alle læreplaner. I utvalgets foreliggende forslag er det lagt svært liten vekt på estetisk kompetanse. Ut fra opplæringssystemets brede kulturmålsettinger vil praktiske og estetiske fag og aktiviteter være et godt utgangspunkt for opplæringen i hele grunnopplæringen. Musikernes fellesorganisasjon mener at estetisk og kulturell kompetanse må være en del av basiskompetansen, slik også ASEM-rapporten konkluderer med (s. 72).

Nyere hjerneforskning og pedagogisk forskning, med professor Howard Garner i spissen, viser at elevene må utvikles med forståelseskunnskap og evnen til å forstå prosessene rundt sin egen læring. Estetiske fag, pauser, utvikling i eget tempo, og ikke minst utviklingen av sin egen kreativitet er ingredienser som utelates i dagens diskusjon.

Estetisk kompetanse kan ses på som ferdigheter til å forstå og oppleve uttrykksformer som litteratur, film, multimedia, musikk, dans, teater, kunst, foto, arkitektur, idrett, språk, design m.m. Estetisk kompetanse er nært knyttet opp til begreper som kreativitet og kommunikasjon. Den estetiske arenaen, estetiske fag og estetiske aktiviteter, kan fremme disse egenskapene fordi denne type innovasjon er kunstens grunnleggende livsforutsetning. Kunstneren kopierer ikke, hun skaper, fornyer, reflekterer, utforsker, og gjennom dette kommer identitetsdannelsen. Dette etterlyser vi i utredningen. Dersom utvalget etterstreber en ballast for kunnskapssamfunnet, er det grunnleggende mangler i utredningen i forhold til kvalitetsbegrepet, estetisk kompetanse og estetiske fag som premissleverandører.

I løpet av 2003 har regjeringen levert 2 stortingsmeldinger, St.meld. nr. 38 *Den kulturelle skolesekken* og St. meld. nr. 39 *Ei blot til lyst* (om kunst og kultur i tilknytning til grunnskolen). Disse to meldingene er det relevant å se i sammenheng med Kvalitetsutvalgets utredning. Begge disse meldingene er rike på perspektiver som gjør det naturlig å assosiere estetisk kompetanse med begrepet basiskompetanse. Det snakkes her bl.a. om nødvendigheten av å gi barn og unge kulturell kapital og kompetanse, og det slås fast at kunstneriske og kulturelle uttrykk må innlemmes i realiseringen av vår skoles læringsmål. I en slik kontekst oppleves det underlig at Kvalitetsutvalget ikke tar den estetiske dimensjonen med i sin definisjon av basiskompetanse.

Utvalget har lagt vekt på at Norge er et flerkulturelt samfunn. En særskilt egnet arena for det flerkulturelle er den estetiske, der kommunikasjon foregår gjennom mange ulike uttrykk, på tvers av språk.

Utvalget har gjennom høringskonferanser uttalt at selv om ikke kunst og kultur er spesielt omtalt i utredningen, betyr ikke dette at utvalget ønsker å nedprioritere dette. Men vår erfaring er det som ikke nevnes blir usynliggjort, og prioriteres ikke. Derfor må den estetiske dimensjonen løftes fram.

Et alternativet fokus på det estetiske vil kunne forhindre at barn og unge bare blir midler og objekter. Vi vil kunne oppnå at de blir mål og hele mennesker på veien gjennom grunnopplæringen.

Vår oppfordring er at departementet i sitt videre arbeid med denne utredningen må gi den estetiske kompetansen en rettmessig plass, slik at estetisk og kulturell kompetanse blir en del av basiskompetansen

Modulbaserte læreplaner

Utvalget foreslår at alle læreplaner skal være gjennomgående og modulbaserte. Dette som et ledd i den helhetlige tenkningen for grunnopplæringen.

I utgangspunktet kan vi se mange fordeler med dette forslaget, idet vi ser at dette vil skape større fleksibilitet. Vi vil likevel knytte noen spørsmål til modulbaserte læreplaner fordi vi er engstelig for at for stor fleksibilitet kan føre til en pulverisering av programområdenes egenart. Det kan være en fare for at elever kan velge bort "tunge" teoretiske fag til fordel for "morsomme" fag. For stor valgfrihet kan også tvinge læreren til å måtte "markedsføre" sine fag, noe som kan gi en uheldig intern konkurransesituasjon.

Det vil være viktig og nødvendig at mulighetene til å velge moduler på tvers av programområdene begrenses, slik at faglig fordypning ikke forringes.

Kapittel 9 En tilpasset opplæring for alle

Tilpasset opplæring for alle

MFO ønsker å støtte særmerknaden til utvalgets mindretall (s.101) om at retten til spesialundervisning ikke må bortfalle. For å løse adferdsproblemer må det satses mer på et samarbeid på tvers av etater i kommunen. Det spesialpedagogiske arbeidet må styrkes. Dersom det skal tilrettelegges mer for hver elev inne i klasserommet, må det følge med midler, slik at tilbudet kan bli reelt.

Vi ønsker også å forsterke utvalgets syn i at tilpasset opplæring må gjelde alle elever, slik opplæringsloven tar høyde for. Også de elever som ikke har lærevansker, men som pga. særs gode evner ikke finner seg til rette i skolehverdagen, har rett til tilpasset opplæring. Det er behov for et system som har vilje til differensiering.

Kapittel 12 En god fortsettelse – grunnskolen

Økning i årstimetallet på småskoletrinnet

Selv om det er et mål å øke kunnskapen i basisfagene, vet vi at skoledagen oppfattes som lang og krevende av mange barn. Dette må det legges stor vekt på i en samlet vurdering.

Økning i matematikk og obligatorisk 2. fremmedspråk

Dersom en økning i timetall i matematikk ikke går på bekostning av programfagene, stiller vi oss positive til dette forslaget. Vi støtter forslaget om obligatorisk 2. fremmedspråk.

Vi må imidlertid innse at det alltid har vært og vil være elever som sliter i teoretiske fag. Det må derfor legges spesielt til rette for disse elevene.

Skolene skal ha faglige ressurspersoner innenfor norsk, matematikk og engelsk

Dette forslaget kan innebære at disse fagene prioriteres på bekostning av andre fag eller ferdigheter som f. eks. kunstfagene. Hvorfor skal det ikke være faglige ressurspersoner innenfor musikk og kunst og håndverk? Særlig sett på bakgrunn av at lærerkompetansen i grunnskolen i dag innen kunstfagene er meget mangelfull, der mellom 40 og 50% av de som underviser i disse fagene, ikke har utdanning i fagene.

Dersom utvalget virkelig mener at den estetiske dimensjonen og kunstfaglig kompetanse skal finnes i grunnskolen, må det også kreves at skolen har faglige ressurspersoner innenfor kunstfagene.

Skolefritidsordningen

Musikk- og kulturskoleundervisning bør i større grad legges inn som en del av skoledagen/SFO. I 1997 ble kommunene, ved innføring av en egen kulturskolelov, pålagt å etablere og drive et offentlig musikk- og kulturskoletilbud. Lovteksten lyder: *Alle kommuner skal alene eller i samarbeid med andre kommuner ha et musikk- og kulturskoletilbud i tilknytning til skoleverket* (vår understrekning) *og kulturlivet ellers.*

Både Dugstadutvalgets utredning fra 1989, St.meld.nr. 38 *Den kulturelle skolesekken* og St.meld. nr. 39 *Ei blot til lyst* Om kunst og kultur i grunnskolen, peker på samarbeidet mellom skoleverket og musikk- og kulturskolene.

Kvalitetsutvalgets utredning sier også noe om behovet for flere opplæringsarenaer. På s. 149 står det at samarbeid mellom ungdomsskole og kulturskole bør settes i system for å skape arenaer for realisering av kulturelle ferdigheter og identitet.

Musikernes fellesorganisasjon vil igjen peke på viktigheten av at estetisk og kulturell kompetanse må være en del av basiskompetansen som skal være gjennomgående i all opplæring.

Kapittel 13 Fordypning og spesialisering – om videregående opplæring

Struktur i videregående opplæring

Vi opplever det ene studieforberevende utdanningsprogrammet som begrensende. Vi finner ingen logisk begrunnelse for at det kun skal opprettes ett utdanningsprogram som er studieforberevende. Vi mener dagens tredeling innen allmennfaglige studieretninger (allmenne og økonomiske fag, idrettsfag og dans og drama) kan videreføres i egne utdanningsprogram.

Ved å dele utdanningsområde nr. 8 i tre, henholdsvis for allmenne fag, idrettsfag og MDD, legger vi til rette for en sunnere og riktigere samhandling mellom programfag i de ulike fagområdene. Det eneste grunnleggende fellestrekket ved disse i dag er at de alle fører fram til generell studiekompetanse. Etter utvalgets forslag skal generell studiekompetanse bortfalle og erstattes med ”å være generelt studieforberevd uavhengig av utdanningsprogram”, og sammenhengen mellom disse tre tidligere studieretningene faller dermed bort, og dermed også begrunnelsen for å samle disse i ett utdanningsprogram.

Det hører også med til bildet at studieretningene musikk, dans og drama og idrettsfag i dag har flere årstimer (1309) enn studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag (1122). Dette indikerer også en forskjell mellom fagene som underbygger påstanden om at det i den nye strukturen ikke vil være hensiktsmessig å plassere disse fagtilbudene i samme utdanningsprogram, slik utvalget har foreslått.

Vi støtter oss på utvalgets eget utsagn, om *at Det forutsettes ingen dramatiske brudd med dagens fagtilbud på de studieforberevende studieretningene, verken når det gjelder fellesfag eller programfag*. Skal en slik intensjon oppfylles, vil det være nødvendig å plassere musikk, dans og drama, og eventuelt andre kunstfag, i et eget utdanningsprogram for studiespesialisering, slik at de valgmulighetene elevene skal og kan gjøre bruk av innenfor programområdet, støtter opp under en faglig fordypning, og ikke forringer den nødvendige fordypningen.

Kvalitetsutvalgets intensjon med å rydde i strukturen har bl.a. sin bakgrunn i at man innenfor et utviklingsområde vil samle fag som har mange fellestrekk. For musikk, dans og drama er denne intensjonen allerede ivaretatt gjennom innføringen av Reform 94, ved at det ble laget et bredt og tverrfaglig grunnkurs musikk, dans og drama.

I vårt forslag vil denne intensjonen videreføres, samtidig som de enkelte fagområdenes egenart blir ivaretatt.

Fordypning og spesialisering knyttet til Musikk, dans og drama.

Musikk, dans og drama er i dagens skole et meget attraktivt tilbud med generelt sett stor søkning. På denne studieretningen er det en god gjennomstrømming, med meget få elever som ikke fullfører et treårig løp, og elevene får gjennomgående gode resultater.

Elever som søker studieretningen har i de aller fleste tilfeller en bestemt forankring innenfor enten musikk, dans eller drama.

En helt sentral komponent på denne studieretningen er muligheten til fordypning i ett av de tre utøvende fagområdene. For også å kunne være et tilbud til de som ønsker å ha et utøvende

yrke innen disse fagene, er det nødvendig med stor grad av spesialisering tidlig i opplæringsløpet.

Studieretningen Musikk, dans og drama (MD) som inkluderer musikklinja, danselinja og dramalinja, er i R-94 blitt klassifisert som en allmennfaglig studieretning fordi denne studieretningen ga generell studiekompetanse. Denne studieretningen har imidlertid også likhetstrekk med de yrkesfaglige studieretningene ved samme antall uketimer, 35 timer. Studieretningen MD kjennetegnes ved en sterk faglig fordypning i studieretningsfagene allerede fra 1. år.

Musikk, dans og drama består av både praktiske/utøvende og teoretiske deler. Utøvende fag er modningsfag. Fagene er praktiske i sin egenart, og utvikling i disse krever tålmodighet gjennom øving/trening over flere år. Dette betinger at man ser det treårige løpet som en helhet, der spesielt de utøvende programfagene sikres en treårig utviklingsprosess. Man kan ikke ”shoppe” dansefordypning i vg1, for så å forvente utbytte av klarinettspill i Vg2. Ikke minst er dette en relevant problemstilling sett i forhold til den overordnede ideen om å sortere MDD i et studieforberedende utdanningsområde. Skal man være ”generelt studieforberedt” i utøvende fag, vil det i de fleste tilfeller bety forberedt for krevende opptaksprøver. Slike forberedelser må skje over tid.

På samme måte som man ser helhet i en basis av fellesfag i bunn av alle studiespesialiserte programområder, må man også se på paletten av programfag knyttet til henholdsvis musikk, dans eller drama. Dette betyr ikke at man ikke skal søke større grad av fleksibilitet og valg for eleven. Poenget er at sammensetningen av programfag må føre til en meningsfylt samlet kompetanse der det utøvende elementet står sterkt.

Som en konsekvens av det ovenstående må det sikres et minimum av faglig fordypning gjennom det treårige løpet. Dette kan best sikres gjennom at Musikk, Dans og Drama blir et eget utdanningsområde.

Fordeling av programfag og fellesfag

MFO kan ikke støtte utvalgets innstillingen til forslag om fordeling av programfag kontra fellesfag i MD, fordi dette innebærer en mindre faglig fordypning enn det som tilbys innenfor dagens struktur. Vi ønsker også en annen profil på fordelingen mellom fellesfag og programfag. Utvalget foreslår 30% programfag i Vg1, vi ønsker for eksempel minimum 45% programfag i Vg1.

Utvalget uttrykker at partene vil utarbeide de enkelte utdanningsprogrammernes innhold i neste omgang. Vi forutsetter at Musikernes fellesorganisasjon vil bli invitert til å delta i dette arbeidet.

Moduler

Det framgår bl.a. at modulene i læreplaner i størrelse har et minimum på 75 årstimer. Den nåværende musikklinja har flere fag som er mindre enn 75 årstimer. Vi stiller spørsmål om hvilke konsekvenser dette eventuelt vil få ?

Økning i kroppsøvningsfaget

Vi stiller oss positiv til at timetallet i kroppsøvningsfaget økes, men vil påpeke at de elever som har dans må kunne få godkjent dette inn i kroppsøvningsfaget.

Kapittel 17 Rådgivningstjenesten i grunnsopplæringen

Kompetansekrav og tidsressurs

Musikernes fellesorganisasjon støtter utvalgets forslag om rådgivningstjenesten skal deles i en sosialpedagogisk og en yrkesveiledningsdel. Videre støtter vi at det utarbeides kompetansekrav til rådgivere innenfor sosialpedagogisk- og utdannings- og yrkesrådgivning, samt at tidsressursen til utdannings- og yrkesrådgivning økes.

Kapittel 18 Vurdering og dokumentasjon av læringsutbytte

Vurderingsformer

Vi mener at sentralgitte eksamener i ungdomsskolen bør beholdes. De nasjonale prøver som er foreslått, kan på ingen måte erstatte avgangseksamen. Vi slutter oss til mindretallets særmerknad (Kap. 18.8)

Det kan være hensiktsmessig med et felles karaktersystem i form av bokstavkarakterer, men vi kunne ha ønsket oss en mer detaljert karakterskala.

Mappevurdering kan være en hensiktsmessig vurderingsform.

Det er viktig å sette fokus på vurdering og utvikling av kompetanse i vurdering. Sett i sammenheng med økt fokus på måling av kunnskap/kompetanse, er det viktig å utvikle videre lærernes kompetanse i vurdering innenfor fagområder der fagenes struktur gir andre kriterier for vurdering

Kapittel 19 Grunnsopplæringens lengde

13-års grunnsopplæring

Vi støtter flertallets forslag om 13 års opplæring.

Kapittel 22 Samarbeidet hjem- skole

Samarbeid hjem – skole

Dette er et viktig felt som må styrkes. Vi finner lite konkret i utredningen på dette området.

Kapittel 24 En samlet utviklingsstrategi

Kompetanseutvikling

MFO støtter utvalgets forslag om kompetanseutvikling for lærere og instruktører. I en så omfattende reform som dette ser ut til å bli, må det legges stor vekt på kompetanseutvikling for lærere på alle trinn i grunnsopplæringen. Denne kompetanseutviklingen må legges mye bredere og grundigere opp enn tilfelle var i forbindelse med innføring av Reform 94.